

เขื่อนแก่งเสือเต้นกับจิตสาธารณะ ของผู้มีอำนาจ

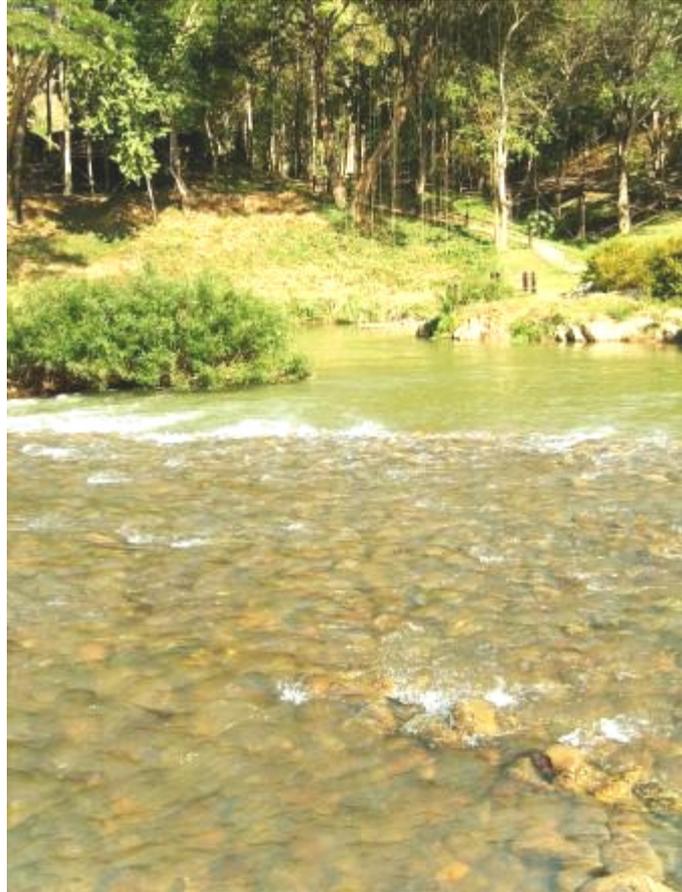
กลุ่มน้ำยมเป็นแหล่งน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตประชาชนที่อาศัยในแถบภาคเหนือ และภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน มีโครงการขนาดใหญ่และขนาดกลาง 24 โครงการ แต่ไม่สามารถป้องกันปัญหาน้ำท่วมในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างได้ ซึ่งได้แก่ สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร ที่ประสบกับปัญหาอุทกภัยแบบซ้ำซากตลอดมา และในฤดูแล้งเกษตรกรต้องประสบกับภัยแล้งเนื่องจากไม่มีน้ำกักเก็บไว้ใช้ ทำให้เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขจากรัฐบาล จึงเกิด

แนวคิดการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นขึ้น เดิมโครงการสร้างแก่งเสือเต้นอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เมื่อมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) พบว่าการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมและชุมชนมหาศาล ทำให้ธนาคารโลก (World Bank) ไม่ยอมอนุมัติเงินกู้ให้กับการสร้างเขื่อน เมื่อเป็นเช่นนี้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จึงต้องโอนโครงการไปให้กรมชลประทานรับหน้าที่ต่อในปี พุทธศักราช 2528 ต่อมาในสมัยของพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี แนวคิดการสร้างเขื่อนก็ถูกนำมาพิจารณาอีกครั้ง แต่ก็ถูกต่อต้านจากหลายองค์กร โดยเฉพาะชาวมุสลิมและชาวยุโรป ทำให้โครงการดังกล่าวถูกระงับไว้ ต่อมาปีพุทธศักราช 2539 รัฐบาลบรรหาร ศิลปอาชา มีมติอนุมัติให้กรมชลประทานดำเนินการโครงการสร้าง เขื่อนแก่งเสือเต้น และ ให้เริ่มดำเนินการได้ในปีงบประมาณ 2540 ใช้เวลาดำเนินการ 3 ปี ทั้งที่มีกลุ่ม องค์กร ประชาชนเคลื่อนไหวและคัดค้านมาถึงรัฐบาลพล.อ.ชวน หลีกภัย ขณะที่ยุทธินายกในขณะแรกมีท่าทีจะริเริ่มต่อไป แต่ก็ตัดสินใจยกเลิกมติโครงการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น ทำให้โครงการแก่งเสือเต้นต้องล้มเลิกไป ต่อมาในปีพุทธศักราช 2548 รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้นำมาพิจารณาอีกครั้งโดยนำเสนอนายกรัฐมนตรีแต่ก็มีได้รับการตอบรับจากรัฐบาล สำหรับรัฐบาลชุนายนสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี ประกาศบนเวทีวันสิ่งแวดล้อมโลก 5 มิถุนายน 2551 ว่า สมควรสร้างเขื่อนในลุ่มน้ำยมขึ้นได้แล้ว จากคำประกาศของ

นายกรัฐมนตรีที่มีท่าทีว่าจะดำเนินโครงการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นให้สำเร็จนั้น ทำให้กลุ่มองค์กรและประชาชนด่าบลสะเอียบลุกขึ้นต่อต้านคัดค้านอีกครั้งและผิดหวังไม่พอใจรัฐบาลชุดนี้อย่างมาก เพราะเคยเชื่อว่าถ้าเลือกพรรคพลังประชาชนแล้วจะไม่มีโครงการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น

อะไรคือสิ่งที่ควรจะทำต่อไป

จากข้อมูลที่ถูกกล่าวมาเป็นที่น่าสังเกตว่าแทบทุกยุคทุกสมัยจะยกโครงการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นขึ้นมาพิจารณาและผลักดันให้เกิดโครงการ ทั้งที่มีหน่วยงานสถาบันต่างๆ ได้มีการศึกษาวิจัยผลกระทบที่เกิดจากการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น อาทิ ผลการศึกษาขององค์การอาหารและการเกษตรโลก (FAO) ปี 2533 สรุปว่าเขื่อนแก่งเสือเต้นแก้ปัญหา น้ำท่วมได้ 8 เปอร์เซ็นต์ ผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ปี 2540 สรุปว่าเขื่อนแก่งเสือเต้นไม่คุ้มทุนทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม



ผลการศึกษาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สรุปว่าการเก็บฝืนป่าแม่ยมไว้จะมีมูลค่าต่อระบบนิเวศและชุมชนมากกว่าการสร้างเขื่อน ผลการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปว่าที่นี่เป็นแหล่งป่าสักทองที่มีความหลากหลายสูง ควรเก็บรักษาไว้ ผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยนเรศวร ได้เสนอแผนการจัดการน้ำแบบบูรณาการได้อย่างเป็นระบบทั้งลุ่มน้ำยมโดยไม่ต้องสร้างเขื่อน ผลการศึกษาของกรมทรัพยากรธรณี ชี้ชัดว่าบริเวณที่จะสร้างเขื่อนตั้งอยู่บนรอยเลื่อนแพร่ซึ่งยังมีการเคลื่อนตัวอยู่ตลอดเวลา ผลการศึกษาของโครงการพัฒนายุทธศาสตร์ทางเลือกนโยบายการจัดการลุ่มน้ำยม (SEA) ปี 2550 ระบุว่าเขื่อนแก่งเสือเต้นมีมูลค่าสูง และมีผลกระทบด้านต่างๆ มากมาย

จากการรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น ไม่ใช่ทางออกที่ดีและไม่สมควรดำเนินการต่อไป ดังนั้นจึงมีองค์กรหน่วยงานเหล่าบรรดานักวิชาการ เสนอแนวคิดแก้ปัญหา เพื่อหาทางออกที่ดีและลดปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซาก หลายวิธี อาทิ การจัดการโดยใช้แนวทางทางภูมิณีเวศวิทยา การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ การ

ขุดลอกตะกอนแม่น้ำ การฟื้นฟูที่ราบลุ่มแม่น้ำยม การจัดการทางด้านความต้องการ การพัฒนา แหล่งน้ำขนาดเล็ก การพัฒนาระบบประปา วิธีการแก้ปัญหาที่กล่าวมานี้ล้วนแล้วจะเกิดได้และทำได้จริงทั้งหมด หากผู้มีอำนาจไม่ยึดติดกับการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นแต่อย่างเดียว มหาวิทยาลัยนเรศวรเป็นมหาวิทยาลัยหนึ่งที่มีแนวความคิดการพัฒนา จัดสรร ลุ่มน้ำยมโดยการไม่สร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น ซึ่งแนวคิดนี้ริเริ่มโดย รองศาสตราจารย์ ดร.เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ แนวคิดนี้มองความต้องการของประชาชนเป็นหลัก และนำความต้องการเหล่านั้นมาผสมผสานแบบบูรณาการตามสภาพพื้นที่ โดยมีการจัดทำฝ่ายแก้มลิงเป็นบางพื้นที่ ทั้งนี้จะมีการสร้างถนนเป็นคันไคร์ และพัฒนาขุดลอกคลองที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำยมเข้าสู่ชุมชน เพื่อให้มีน้ำใช้และเป็นการกระจายน้ำให้ทั่วถึง จากแนวคิดดังกล่าวได้มีการประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในบางส่วนแล้ว และจากการปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชน ประชาชนตำบลสะเอียบ เกี่ยวกับแนวคิดที่เสนอไป ผู้นำชุมชนและประชาชนต่างยอมรับกับแนวคิดนี้ และน่าจะเป็นทางออกที่ดีระหว่างรัฐบาลกับผู้ที่คัดค้านการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น รวมไปถึงการแก้ปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้งได้



บทสรุป

สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่จะเป็นแรงผลักดันก็คือ นักการเมืองที่เกี่ยวข้อง ถ้าเล็งเห็นประโยชน์ของประชาชน และสังคมอย่างแท้จริง ย่อมจะเป็นพลังให้ฟ้าฟื้นอุปสรรคได้อย่างง่ายดาย และคิดเสมอว่า ทุกปัญหามีทางออก

ทางออกที่ดีไม่ใช่อยู่ที่ว่าจะสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นให้สำเร็จ หรือไม่มีการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น แต่สิ่งที่สมควรทำและดำเนินต่อไปก็คือการหาทางออกที่ดีร่วมกัน โดยมีทางเลือกใหม่ นั่นเองที่จะเป็นคำตอบที่สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้จริง อย่ามองที่ทุกคำตอบเป็นปัญหา แต่มองที่ทุกปัญหาเป็นคำตอบ